

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	
Изходящ №	дата 201 г.
Входящ № 756	дата 25.08.2016 г.
София 1113, бул. Шипченски проход № 52, бл. 17 тел.: 02/ 979 29 98 ; факс: 02/ 870 21 91	

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Даниел Вачков от Института за исторически изследвания при БАН относно конкурс за заемане на академичната длъжност доцент по професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност „История на България“ за нуждите на секция „Съвременна българска история“. Конкурсът е обявен в Държавен вестник бр. 46 от 19.05.2026.

В конкурса за доцент участват един кандидат – д-р Ирина Григорова. Кандидатът е представил всички необходими документи за участие в конкурса и няма допуснати административни пропуски. Комплектът съдържа нужните материали, даващи пълна информация за научната дейност на участника в конкурса.

Становището е изработено в съответствие с изискванията на Глава трета, Раздел трети от ЗРАСРБ – Условия и ред за заемане на академичната длъжност „доцент“ и Глава трета, Раздел трети на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

В Конкурса д-р Ирина Григорова участва с 1 монография и 36 студии и статии, публикувани в реферирани и нереферирани издания.

Представената от кандидата научна продукция недвусмислено доказва широките изследователски полета, в които работи д-р Ирина Григорова. Монографията и останалите публикации могат да бъдат класифицирани в следните научни области на съвременната българска, балканска и световна история. На първо място трябва да се отбележат изследванията на кандидата в сферата на българо-френските политически, културни и стопански отношения в периода след Втората световна война. В тази тема, безспорно, д-р Ирина Григорова са утвърждава като изявен специалист сред българската историческа общност. Друга важна област на нейните научни занимания са проблемите на френската политика в същия период към балканските държави, където в сравнителен план кандидатката разграничава общото и различното в стратегията на френската политика към отделните държави в региона с цел запазване и разширяване на цялостното си влияние сред тях. Няколко значими публикации са посветени и на отделни важни български стопански предприятия, където авторката демонстрира добри изследователски качества и в тази специфична научна материя. Д-р Ирина Григорова има приноси

проучвания и върху темата за влиянието на политиката и идеологията в спорта след Втората световна война. Представени са и публикации, свързани с процесите на деколонизацията и политиката на някои от новите независими държави (предимно Алжир) по позиционирането им спрямо двата противостоящи се в международните отношения политически блока, този на либералните държави с пазарна икономика и този на социалистическите страни с планово стопанство. Всичко казано дотук позволява да се направи извода, че д-р Ирина Григорова е един компетентен изследовател в сравнително широк спектър от теми на съвременната българска и обща история.

Хабилитационният труд, с който д-р Ирина Григорова участва в конкурса е монографичното изследване България във външната политика на Франция по време на Студената война. Издателство на БАН „проф. Марин Дринов“, София, 2026, 292 с. ISBN 979 – 619 - 245 – 624 – 5. Макар отделни проблеми и периоди след Втората световна война в българо-френските дипломатически отношения да са проучени от българската и световната историография, книгата на кандидатката за първи път прави цялостно, обстойно представяне на развитието и динамиката на контактите между двете държави в една епоха на остро политическо и идеологическо противопоставяне. В изследването на темата авторката, съвсем правилно, е възприела хронологично-проблемния подход. На него е подчинена и структурата на изложението, състоящо се от увод, четири глави, приложение, заключение, епилог и списък на използваните източници и научна литература.

Още в началото на своя увод д-р Ирина Григорова аргументирано заявява тезата, че не приема термина втора Студена война, отнасящ се за 80-те години на XX век и изразява мнението, че по-скоро става дума за нюанси в развитието на международните отношения в този период. При представянето на значимостта на изследваната тема авторката напълно основателно отбелязва специфичното място което заема Франция в условията на международното блоково противопоставяне, заемайки по-умерена, медиаторска позиция между Изтока и Запада. Освен това отчита, че за разлика от водещата сила на западния свят – САЩ – Франция има далеч по-големи традиции в културните си контакти със страните от Източна Европа, в това число и България. И в тази връзка в увода е направен кратък, но достатъчно съдържателен преглед на френското културно присъствие в българските земи през Възраждането и след Освобождението до средата на 40-те години на XX в. Наред с това в тази част на изложението са включени

традиционните елементи, съдържащи се във всеки увод на научна монография като цели, задачи, подходи, преглед на изследванията по темата.

Първа глава на изложението, озаглавена Адаптирането на френската външна политика в отговор на новите международни условия след Втората световна война, разглежда първото десетилетие от развитието на Студената война в период на най-остро противопоставяне между двата политически блока, оформили се след края на световния военен конфликт. Още тук е възприет правилният подход, който се използва и в другите глави, а именно – първо да се прави характеристика на състоянието на международните отношения през разглеждания период, след това да се представят основните цели и задачи, стоящи пред френската външна политика и накрая да се разгледат конкретните й действия в България. Друга важна черта на изследването е политиката на Париж към София да бъде представена в широкия контекст на френските отношения както с балканските държави, така и с другите социалистически страни, като по-този начин много по-отчетливо се извеждат специфичните аспекти на френските инициативи в България. В тази първа глава са разгледани трудните стъпки към възстановяването на политическите, културните и икономическите отношения между двете държави след края на Втората световна война. Проблемите, които се проявяват са пряко свързани със започналото разделяне на Европа и света между два противостоящи си блока.

Във втора глава, наречена Амбициозните планове на Голистка Франция за поддържане на водещо западно влияние, д-р Ирина Григорова проследява активизирането на българо-френските двустранни отношения от втората половина на 50-те до края на 60-те години на XX в. Динамиката на контактите са добре представени в контекста на усилията на Париж след установяването на Петата френска република и президентството на Шарл дьо Гол да утвърди Франция като трети център на световната политика, следващ по-прагматичен подход към Съветския съюз и неговите сателити в Източна Европа. В тази глава авторката анализира всички важни културни и стопански спогодби и свързаните с тях инициативи. Дава точни и аргументирани оценки на състоянието на връзките между двете държави.

Следващата част, озаглавена Препотвърждаване на френските национални интереси в контекста на провеждането на съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа и последвалото съветско-американско напрежение, разглежда българо-френските отношения в сложните и променящи се политически и икономически условия на световната петролна криза, но също и в контекста на договореностите от Хелзинския

процес. Д-р Ирина Григорова кратко, но точно формулира някои промени във френската външна политика по времето на президентските мандати на Жорж Помпиду и Валери Жискар Д'Естен. Макар тя в основни линии да продължава да следва жалоните, поставени от Шарл дьо Гол, имащи за цел да превърнат Франция в трета световна сила и своеобразен посредник между Изтока и Запада, се отчитат някои нови подходи в контактите със социалистическите страни. В текста добре са разгледани влошаващите се вследствие на световната криза икономически позиции на Франция в България, които и без друго не са особено значими през целия период след Втората световна война. Същевременно се проследяват усилията на Париж да укрепи културното си влияние, като се възползва от възможностите, които дават резултатите от Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа. Аргументирано е обяснена съдържаната френска позиция относно съветското нахлуване в Афганистан, което слага край на благоприятните процеси в международните отношения, развиващи се от средата на 70-те години на XX в.

Последната четвърта глава е посветена на контактите между Франция и България в периода на последното десетилетие на Студената война, което в голяма степен съпада с първия и част от втория мандат на първия президент социалист на Франция – Франсоа Митеран. Авторката на изследването добре извежда ролята на вътрешните политически и икономически проблеми и в двете държави върху състоянието и динамиката на двустранните отношения. Наред с това се анализират инициативите на френската дипломация спрямо България в контекста на бързо променящите се международни отношения след поемането на властта в СССР от Михаил Горбачов.

След обособените четири глави д-р Ирина Григорова е включила едно нетрадиционно приложение, което не представлява, както най-често се случва, някакъв документален или снимков материал, подкрепящ или илюстриращ тезите в изложението, а е отделен авторски текст, посветен на ключови съвместни българо-френски проекти. Несъмнено тяхното разглеждане има своето място в монографичното изследване, но може би щеше да бъде по-подходящо текстът да беше интегриран в различните глави на изложението.

Монографията завършва с класическо заключение, в което се извеждат основните обобщения и изводи и с епилог, който накратко проследява главните моменти в българо-френските отношения след края на Студената война и в новите условия, свързани с присъединяването на България към Европейския съюз.

Несъмнено монографичното изследване на д-р Ирина Григорова има принос за българската историческа наука характер. За първи път с него се прави цялостен задълбочен преглед на българо-френските отношения за период от близо половин век. Проучен е и включен в научна употреба нов и значителен по обем архивен материал, който позволява да се освети от различни аспекти изследваната проблематика. Използвани са най-съвременни български и чуждестранни научни публикации, което пък от своя страна не само засилва изводите на автора, но дава и възможност за открояване на неговите лични позиции в преосмислянето на голям брой тези и становища, както за българо-френските контакти, така и за цялостните международни отношения от епохата на Студената война.

Въз основа на всичко написано дотук си позволявам най-убедено да препоръчам на Научното жури да предложи на Научния съвет на Института за исторически изследвания при БАН да присъди на д-р Ирина Григорова академичната длъжност „Доцент“.

П. чков